

26.03x33.79	1/2	18	עמוד	עצמאות - מעריב	11/05/2016	53222011-6
פוריה בית חוליסדר ארו או - 16320						

כרמית ספיר ויץ

בחצר האחרונה

בשנה האחרונה יצאה כרמית ספיר ויץ בעקבות הפרויקטים שבהם תומכת הקרן לידידות ברחבי הארץ: במקלטים לנוער בסיכון ולנשים מוכות, במרכזי התעסוקה ובשאר הפינות החשוכות שהרשויות אינן מגיעות אליהן • והן רבות בהרבה ממה שאנחנו מוכנים להודות

150 איש בשיקגו, בושינגטון ובישראל. "אנחנו לוקחים כל שקל ברצינות רבה. זה כסף קדוש בעינינו", אמר לי בראשית המסע נשיא הקרן, הרב חיאל אקשטיין.

החוליות החלשות

מהר מאוד נוכחנו לראות במהלך המסע שפריפריה אינה עניין גיאוגרפי, כי אם חברתי. השוליים הישראליים, כמו שנהגנו לכנותם בעבר, הולכים ומתרחבים. יתרויות קבוצות הופכת לשקופות - נגזרת ישירה של מדיניות רווחה שכמעט אינה קיימת ונרמסת תחת דברים בהולים יותר, לשיטתם של מקבלי ההחלטות. אל תוך הוואקום הזה, שמייצרת המציאות הקדחתנית, נכנסת הקרן לידידות, המשמשת שחקנית מרכזית בתפקוד הרשויות המקומיות ופועלת בצמוד לעובדים הסוציאליים בישראל.

כך, למשל, נולדו "קופות הידידות" הניתנות כיום ל-205 רשויות באשכול סוציו-אקונומי 7 ומטה, ובשנתיים האחרונות גם באשכולות 6-7. הרציונל: בערים חזקות ישנם כוסי עוני, אך אין בהכרח הלימה בין מצבה הכלכלי של רשות לבין איכות הסיוע שניתן לתושביה העניים. ברשויות החדרות נמצאות ערים כמו רמת גן, חיפה, מ.א. גור ועוד. הקרן תורמת באמצעות "קופות הידידות" כ-30 מיליון שקל בשנה באופן אנונימי עבור המוטבים למטרות שונות, שכמעט אין עמותה או גוף ציבורי שיועדים לספק בשעת הצורך: מקניית מזון, דרך מכשירי שמיעה ומשקפיים, סיוע בשכר דירה או חובות חשמל, ועד קניית מטרנה

1 ישראל 2016. מצד אחד, נס שאין שני לו בהיסטוריה. מצד אחר, חצר אחרית שהולכת וגדלה. גדלה עד כדי כך שאין ברירה אלא להפנים שמדובר בחצר המרכזית, שהיא מגרש חיינו. אל המסע הזה, בחצר האחרית של ישראל, יצאנו, עיתון "מעריב" בשיתוף הקרן לידידות, לפני חצי שנה. המטרה: להכיר את הנפשות הפועלות ואת האנשים שמאחורי הפרויקטים שבהם תומכת הקרן זה 33 שנה, מתוכן 15 שנה בארץ.

מקורן של התרומות המגיעות לקרן לידידות בכיס נוצרי אוונגליסטי. הכסף, כ-160 מיליון דולר בשנה, מוקדש לשלושה תחומים עיקריים. הראשון הוא עלייה וקליטה: בנובמבר 2014 הגיעו לראשונה שתי טיסות עם 400 עולים. בשנת 2015, מחלקת העלייה הצעירה - אבל הנחושה והדינמית - של הקרן הביאה ארצה 2,200 עולים נוספים, כשהיעד לשנת 2016 הוא הכפלת המספר והבאת עולים מ-11 מדינות שונות, מאוקראינה ועד אמריקה הלטינית. פילוסופיית העלייה של העומד בראש הקרן, הוא שעירודה תלוי באיכות הקליטה. יש לעזור בנחיתה רכה וסיוע למגיעים ארצה, כדי שמי ששוקל לעשות זאת, יראה כי טוב. הקרן אינה מממנת רק את העלייה, אלא מעניקה מעטפת של סיוע חברתי וכלכלי לכל עולה המגיע איתה ארצה.

התחום השני שבו מסייעת הקרן לידידות הוא רווחה ועוני, והשלישי - ביטחון העורף בשעת חירום. האופרציה העניקה תחת מוטת הכנפיים של הקרן לידידות מונה בסך הכל

לתינוקות. שאר פעילויות הקרן מגיעות מתקציב נוסף שהיא מעמידה. סכומי עתק, כאמור.

את מסענו פתחנו בצפון ואט-אט התקרבונו לירושלים. בין לבין, הגחנו דרומה, לילדי הפזורה הברואית, הלומדים דרך רכיבה תחרותית על אופניים מהי תרבות פנאי, הנעדרת כליל מהיומיום של המגזר. פגשנו נשים - במקלטים לנשים מוכות, במרכזי תעסוקה ובמרכזי ייחודי לאלמנות מהמגזר הערבי. הכרנו נפגעי הלם קרב המתמודדים עם הקושי באמצעות שיט, בתוכנית "הספינה שטה", שנולדה בלב ים. התוודענו לבני העדה האתיופית במכניה קדם-צבאית בימין אורד, לחיילים עם קשיים כלכליים, לעולים חדשים, לנוצרים הרוצים בכל מאודם להתגייס לצה"ל. כולם שם, בתוכנית הקרן. בין לבין, ביקרנו במבצע התקנת גלאי עשן בבתי משפחות מעוטות יכולת.

כל כך הרבה חוליות חלשות. העמותות השונות, גופים רבים וכל אחד ממשרדי הממשלה ובראשם משרד הרווחה אומר: "אני עושה כפי יכולתי", אבל היכולת מוגבלת, והתקציב עוד יותר.

לחמם את החורף

במרכז התעסוקה של עמותת "דור לדור עפולה" פגשנו כ-30 אנשים חרוצים. הצעיר שבהם בן 70, המבוגר ביותר בן 84. כולם עובדים וזוכים לזריקת עידוד ומרץ בפילוט תעסוקה ייחודי שהותם את שנתו השלישית. די להציץ בתוצאות מחקר שהוגש למשרד לאזרחים ותיקים, כדי להבין את התמונה בכללותה: בני הגיל השלישי בישראל הם אוכלוסייה מוחלשת - 65% חיים מקצבאות ביטוח לאומי, רבים על קו העוני. 65% מבין

המבוגרים בגילים 50 ומעלה ר-64% בני 60 ומעלה רוצים להמשיך ולעבוד, אבל רק 13% עובדים. המרכז הזה מספק להם מענה חלקי אך אקוטי. בשכונת עין זהב שבקריית שמונה חיים 80 קשישים בדירות קטנטנות של עמידר. לטובתם של דיירי השכונה, הקימו אנשי בית חב"ד והקרן לידידות לקשישים ארוחות בוקר וצהריים ומתקיימת פעילות חברתית. המזון שניתן לקשישים וליתר באי המועדונית מפנה להם כסף לתרופות. בחורף, בזמן שעם ישראל נהנה להתכרבל מול הטלוויזיה, חמישית מחבריהם, כך על פל סקר שערכה הקרן לידידות, מוותרים על חימום ביתם או על פלחלת חמה בשל קושי כלכלי. על הרקע הזה יצא לדרך מבצע הסיוע השנתי "מחממים בידידות", שבמסגרתו העניקה הקרן מענקי חימום ל-25 אלף קשישים סיעודיים נזקקים המתקיימים מקצבת זקנה בתוספת השלמת הכנסה ב-100 יישובים ברחבי הארץ בהיקף כולל של כ-8.75 מיליון שקל. על מצבם של ניצולי השואה בישראל מיותר להכביר מילים. בכל יום, 40 מהם מתים. חלק גדול מהם נפרד מן העולם בעוני מחפיר ובבדידות. ועדות על ועדות, דוחות של מבקר המדינה, כולם תמימי דעים: כך זה לא יכול להימשך. כמה זה עוזר? לא הרבה, אם בכלל. עד ליישום מסקנותיהן של הוועדות השונות, מוקד הידידות לניצולי השואה של הקרן לידידות מיישיר מבט אל המציאות ומספק להם את ההכרחי לקיום של כבוד: לצד שירותים כמו מוקד טלפוני ליעוץ רפואי 24/7 ועוד, עד סוף שנת 2016

נוכחנו לראות במהלך המסע שפריפריה אינה עניין גיאוגרפי, כי אם חברתי. השוליים הישראליים, כמו שנהגנו לכנותם בעבר, הולכים ומתרחבים. יותר ויותר קבוצות הופכות לשקופות - נגזרת ישירה של מדיניות רווחה שכמעט אינה קיימת ונרמסת תחת דברים בהולים יותר, לשיטתם של מקבלי ההחלטות

24.78x32.59	2/2	19	עמוד	עצמאות	11/05/2016	53222013-8
16320 - פוריה בית חוליסדר ארו או -						

הייחודית. ברגעים הללו, כשהם עומדים על המזון עם התלבושת, חוסר הגבולות שידעו כל חייהם הופך לריכוז ולשליטה. כבוד לאלוהים, כבוד לדגל, כבוד להורים, כבוד למחנכים, כבוד לחברים וכבוד לעצמך.

"מצפה ים" הוא אחד מבין שבעה בתי ספר ומעונות חוסים, שהפעילות מתקיימת בהם בתמיכת הקרן, במטרה לסייע לילדים ולבני נוער על קצה הרצף להפוך לבוגרים נורמטיביים המשתלבים בצורה חיובית בחברה. ב"בית של סוזן" פגשנו בני נוער שמכינים עבודות אמנות מרהיבות. הם כבר לא מוכנים לקבל את ההגדרה "נוער בסיכון". א' בת ה-16 ניסחה בבהירות: "אנחנו בעצם נערים שצריכים עזרה אבל לא כי עשינו משהו רע, פשוט החיים קשים". ומה עם החיילים? על פי נתוני אכ"א בצה"ל, אחד מתוך חמישה חיילים הוא עני. הסיפורים אינם מתחילים ומסתיימים בדוח העוני של הביטוח הלאומי או בגיל 18, עם הגיוס לשורות צה"ל. לחלל שיוצרים הפערים הבלתי נתפסים שאינם נעצרים בשערי הבקו"ם נכנסים גופים פילנתרופיים שונים. הקרן לידידות היא אחד מהם, כך שב-2016 יתרחבו תוכניות הקרן ויעמדו על סכומים של 5.4 מיליון דולר סיוע לפרטועוד 3 מיליון דולר לטובת בניית בית לחיילים בורדים. קופות הידידות ימשיכו להעמיד סיוע לאלפי משפחות נזקקות של חיילים ולבודדים על ידי רכישת מוצרי חשמל ועל ידי תשלומי חובות לחשמל ולמים.

דרך חדשה

לאומללות אין צבע, אמונה או עומק כיס. היא אינה מבחינה בין אחד לאחר. בכל יום נפתחים בישראל בממוצע 46 תיקים בעקבות אלימות במשפחה. השירות לרווחת הפרט והמשפחה במשרד הרווחה הוא השירות המרכזי המטפל בתופעת האלימות: בשנת 2015, 738 נשים ו-989 ילדים קיבלו טיפול והגנה ב-14 מקלטים ברחבי הארץ.

אנחנו ביקרנו ב"בת מלך", אחד משני מקלטים ייעודיים למגור הדתי חרדי. הסיפורים ששמענו מטלטלים. "אני מתחילה להבין כי אני זכאית לחירות שלי. כי מגיע לי להיות מאושרת. יותר מדי שנים חייתי תחת טרור", סיפרה אחת השהות במקלט.

העלויות, כדי שאפשר יהיה לסייע לנשים ולילדיהן לפרוץ את מעגל הסיט, גבוהות מאוד ונתמכות על ידי אנשים טובים ועל ידי הקרן לידידות, שתרמה לפעילות עד כה 542 אלף דולר, לשיפוץ, לקורסי הכשרה ולפעילות השוטפת. בלי קשר, ואולי עם, בפסח האחרון, ראינו ילדים מרקע כלכלי קשה מקבלים מהקרן לידידות תווי רכישה לבגדים חדשים לחג. פגשנו מחוסרי בית שהמקום היחידי שמשמש עבורם עוגן הוא "גלגל בית הידידות" שבירושלים.

בכפר ריינה ערכנו ביקור במועדון האלמנות, פרויקט יחיד במגזר הערבי בארץ הנתמך על ידי הקרן משנת 2006. מדובר במרכז אינטימי שנותן מענה מיוחד לכ-90 אלמנות וילדיהן מהכפרים משהד וריינה. שם למדנו שנשים ערביות עדיין סובלות מאפליה כפולה: הן כמיעוט אתני והן כנשים, ואחוזי המועסקות נמוך בכשני שלישי בהשוואה למגזר היהודי. במועדון האלמנות, עוזרים להן בעיבוד האבל ובתמיכה ראשונית ועד יציאה לעצמאות כלכלית, דרך יזמות עסקית ושילוב בשוק העבודה. לא צריך הרבה. רק להסתכל לילדיהן בעיניים, ולהבין ששם מתחילה דרך אחרת. ❖

"אנחנו לוקחים כל שקל ברצינות רבה. זה כסף קדוש בעינינו", אומר נשיא הקרן, הרב יחיאל אקשטיין צילומים: דניאל בר און, נועם חוסקו, פלאש 90

האו"ם. הממצאים: הפערים הכלכליים חברתיים בין ילדים בעשירון התחתון בישראל לבין ילדים בעשירון האמצעי, הם הגבוהים ביותר מבין 41 המדינות המערביות שנבדקו בתחומי החינוך, הבריאות, הרווחה ועוד. 27.5% מכלל הילדים בישראל מוגדרים עניים. וילדים עניים, כידוע, הופכים לחיילים עניים ולמבוגרים עניים, ומשם ממשיכים את המסלול עד שהם מגיעים להיות קשישים עניים. אלא אם כן קורה נס גדול או מגיעה יד שתמשה אותם מהמסלול שהתווה להם. את הנסים האלה פגשנו בכמה וכמה מקומות. אחד מהם הוא "בית חם לנערה" בנהריה הפועל בתמיכת הקרן ומיועד לבנות 13-25 במצבי סיכון שונים. כיום מגיעות אליו 80 נערות המקבלות ארוחה חמה, וגם סדנאות כישורי חיים במטרה לשקם אותן ולסייע להן לחזור לאורח חיים נורמטיבי.

על פי נתוני משרד הרווחה, בישראל חיים יותר מ-2 מיליון ילדים, מתוכם כ-330 אלף ילדים ובני נוער המצויים במצבי סיכון ומצוקה. חלקם מגיעים למוסדות סגורים, אחרי שהתגלגלו בין אינספור מסגרות וביצעו עבירות קשות. עוד נס פגשנו במעון "מצפה ים" שבצוק סידיני עלי, שבו מטופלים נערים בני 13-18 בתוקף צו בית משפט. תחנה אחרונה לפני הכלא למי שיצליח במלאכת השיקום. מצלמות במעגל סגור, גדרות גבוהות ובדידות הן חלק בלתי נפרד מחייהם של מי שכבר הכירו מקרוב את חיי הפשע.

ד"ר דניס הנובר, ממציא שיטת "דניס הישרדות", הגיע לשם לפני כמה שנים. הוא ראה את הנערים והבין שהוא צריך להישאר. מאז, מדריכים מצוותו מגיעים מדי שבוע ומלמדים את הנערים את אמנות הלחימה

המכשירים היחידים היו בחיפה", סיפר ל"מעריב" ד"ר ארו און, מנהל המרכז הרפואי פדה, פורייה, "לצד זאת, מכון מור מאר החזיק ניידת MRI שהייתה מסתובבת בכל מרחב הצפון, שלושה ארבעה ימים בכל חודש בבית חולים. לתושב הצפון שנוק ל-MRI היו שתי אפשרויות: האחת, לנסוע לחיפה או למרכז הארץ, והשנייה, לברר היכן נמצאת הניידת, בתקווה שקופת החולים שבה הוא מבוטח אכן עובדת איתה. צריך לזכור שבפריפריה מדובר מראש באוכלוסייה פחות חזקה כלכלית, ובחלק מהמקרים משוללת אמצעי תחבורה. כדי להגיע מקצרין לחיפה צריך ארבעה אוטובוסים. לא כל אחד יכול לנסוע באוטובוס. אדם בן 70 לא יכול פיזית לעשות את זה. אם היה לו כסף, הוא היה לוקח מונית, אבל אין לו, אז הוא לא עושה את הבדיקה. זו התוצאה. מלבד זאת, זמני ההמתנה היו חודשים ארוכים, והחלטות בנוגע לניתוח היו נדחות בחודשים, דבר המסכן החיים".

הקרן, מצדה, לא מחכה. זה שנים שהיא רוכשת ציוד לבתי החולים, כדי לאפשר לכל אזרח בישראל טיפול. בין היתר, תרמה לרכישת מכשיר MRI בגליל מערבי, בנהריה, בפורייה בטבריה, בזו בצפת, בלניאדו בנתניה, בשערי צדק בירושלים, בברזילי באשקלון ובהלל יפה בחדרה. במוסדות בריאות אחרים, כמו בתי החולים סורוקה ורמב"ם, תורמת הקרן לבניית חדרי ניתוח ממוגנים, חדרי טראומה ממוגנים ועוד.

תחנה אחרונה לפני הכלא

לפני זמן קצר פורסם דוח חדש של יוניצ"ף, הארגון העולמי לזכויות הילד של

יחבורו 10,000 ניצולים נזקקים בני יותר מ-80 ללחצן המצוקה שמתקנה הקרן בבתיים, ובכך יצטרפו ל-6,000 ניצולים המקבלים את השירות.

מחיר הבריאות

גם בחזית שירותי הבריאות המצב לא פשוט, בלשון המעטה. ניקח לדוגמה את הנתון הבא: על פי משרד הבריאות, קיימת עלייה של כ-75% במספר המטופלים שנוקקים לדיאליזה ועלייה של 100% בשיעור התמותה ממחלת כליות. דוח מבקר המדינה בשנת 2013 התריע על פערים חמורים בשירותי הרפואה בדרום הארץ ובצפונה לעומת המרכז, המתבטאים בין היתר במחסור במיטות אשפוז, בכוח אדם ובתשתיות ובהמתנה ארוכה לבדיקות שעלו להגיע לחודשים.

מה משמעות הנתונים הקשים האלו עבור המטופלים בדיאליזה? היעדר מכוננים מתאימים במקומות רבים במדינה שמוגדרים בתור "פריפריה" עבור רבים, הוא גזר דין מוות - לא פחות. אלו ששורדים באזורי הפריפריה, נאלצים לנסוע מרחקים ארוכים כדי לקבל טיפול. על רקע כל הנתונים הללו, יוצא לדרך מדי יום "רכב הידידות", תרומת הקרן לידידות, בדרכו לבית החולים בעפולה.

ומה עם בדיקות הדימות? בחודש אוגוסט 2015 בישר יעקב ליצמן, אז סגן שר הבריאות, על צאתו לדרך של תהליך שבסופו כל בית חולים יצטייד בסורק MRI ויגייס את הצוות הדרוש להפעלתו במשך 24 שעות. כל זאת במטרה לצמצם את תורי ה-MRI להמתנה של שלושה ימים לכל היותר. "לא היה מכשיר MRI בכל צפון הארץ."